

TEMEL TÜRKÇE BİLGİLERİ

Alfabemiz

Türk alfabesinde 29 harf vardır. Harflerin alfabadeki sırasını bilmek, sözcükleri sıralarken ve sözlük kullanırken işimizi kolaylaştırır.

Alfabemiz: A, B, C, Ç, D, E, F, G, Ğ, H, I, İ, J, K, L, M, N, O, Ö, P, R, S, Ş, T, U, Ü, V, Y, Z.

Her harfin büyük ve küçük biçimi vardır.

Örnek: A-a, B-b, Ç-ç, İ-i.

Sesli (Ünlü) Harfler

Alfabemizde 8 sesli, yani ünlü harf vardır: a, e, ı, i, o, ö, u, ü.

Sesli harfler tek başlarına okunabilir ve hece olabilir.

Örnek: a-na, e-lma, o-kul.

Bir sözcükteki sesli harfleri bulmak, sözcüğün hecelerini fark etmemize yardımcı olur.

Sessiz (Ünsüz) Harfler

Sesli harflerin dışında kalan 21 harf sessiz, yani ünsüz harftir:

b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z.

Sessiz harfler sesli harflerle birlikte hece ve sözcük oluşturmamıza yardım eder.

Örnek: k + i = ki, t + a + ş = taş.

Bir sözcükteki sesli ve sessiz harfleri ayırt etmek, harfleri daha dikkatli incelememizi sağlar.

Harf, Hece, Sözcük ve Cümle

Harfler yazıda kullandığımız işaretlerdir. Harfler bir araya gelerek heceleri, heceler birleşerek sözcükleri oluşturur.

Sözcükler anlamlı bir sırayla birleştiğinde cümle oluşur.

Örnek: ki-tap → kitap → Elif kitap okuyor.

Cümle, tamamlanmış bir duygu, düşünce, istek ya da haber anlatır.

Sözcükte Harf ve Hece Sayısı

Bir sözcüğün kaç harften oluştuğunu bulmak için harflerini tek tek sayarız.

Örnek: kitap sözcüğünde 5 harf vardır.

Sözcüğü söylerken ağızımızdan bir çırpıda çıkan ses topluluğuna hece denir.

Örnek: ki-tap sözcüğü 2 hecelidir.

Her hecede bir sesli harf bulunur. Bu yüzden sesli harfleri fark etmek, hece sayısını bulmamızı kolaylaştırır.

Sözcükleri Hecelerine Ayırıyorum

Sözcükleri hecelerine ayırırken doğal söyleyişimize dikkat ederiz.

Örnek: o-kul, ki-tap, ar-ka-daş, ke-le-bek.

Heceleri doğru ayırmak hem akıcı okumamıza hem de sözcükleri doğru yazmamıza yardım eder.

Bir heceyi ayırırken sözcüğün harflerini eksiltmeyiz ya da sırasını değiştirmeyiz.

Satır Sonuna Sığmayan Sözcükler

Bir sözcük satır sonuna sığmıyorsa sözcüğü hecelerinden ayırabiliriz. Satır sonunda kalan hecenin sonuna kısa çizgi (–) koyar, diğer heceyi alt satırdan sürdürürüz.

Örnek: araş– / tırma. Sözcüğü rastgele bir yerden bölmeyiz; hece sınırına dikkat ederiz.

Tek heceli sözcükleri satır sonunda bölmeyiz.

Anlamlı ve Kurallı Cümle

Cümlede sözcükleri anlamlı bir sıraya koyarız. Cümlemiz ne anlatmak istediğimizi açıkça göstermelidir.

Örnek: “Ayşe resim yapıyor.” anlamlı ve kurallı bir cümledir.

“Resim Ayşe yapıyor.” sözcüklerin sırası uygun olmadığı için

anlatımı bozar.

Cümleye büyük harfle başlar, sözcükler arasında uygun boşluk bırakır ve sonuna anlamına uygun noktalama işaretini koyarız.

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler

- Cümlelerin ilk harfini büyük yazarız.

Örnek: Bugün kitap okuyacağım.

- Kişi, şehir ve ülke adları gibi özel adlar büyük harfle başlar.

Örnek: Elif, Ankara, Türkiye.

- Yazımızı bitirdiğimizde cümle başlangıçlarını ve özel adları yeniden kontrol ederiz.

Noktalama İşaretleri I: Nokta, Soru İşareti ve Ünlem

- Nokta (.) tamamlanmış bir cümlenin sonuna konur.

Örnek: Ece kitap okudu.

- Soru işareti (?) soru bildiren cümlenin sonuna konur.

Örnek: Bugün parka gidecek misin?

- Ünlem işareti (!) sevinç, şaşırma, korku, heyecan ve seslenme bildiren cümlelerin sonunda kullanılabilir.

Örnek: Yaşasın, tatil başladı!

Noktalama İşaretleri II: Virgöl ve Kesme İşareti

- Virgöl (,) art arda sıralanan aynı görevdeki sözcükleri ayırmak için kullanılabilir.

Örnek: Çantama kitap, defter ve kalem koydum.

- Kesme işareti (') özel adlara gelen bazı ekleri ayırır.

Örnek: Ankara'ya, Elif'in, Türkiye'de.

- Noktalama işaretlerini cümlelerin anlamına göre kullanır, gereksiz yere işaret koymayız.

Soru Eki mi, mi, mu, mü

- Soru anlamı katan mı, mi, mu, mü kendinden önceki sözcükten ayrı yazılır.

Örnek: Hazır mısın? / Kitabı okudun mu? / Bu senin kalemin mi? / Oyun güzel miydi?

- Soru cümlesinin sonuna soru işareti (?) koyarız.